

Тумачење сукоба у Широком Бријегу историјом мржње између Хрвата и Бошњака подсећа ме на чланке страних дописника који су 1991. навалили у Загреб и на брзину покушали проникнути у политичку етиологију рата, наоружани знањем из књиге Робеке Вест *Црна овца, сиви сокол*.

Сувремена збивања објашњавали су редукацијом историјског конструкта. Рат у тим извјештајима с бојишта није имао никакву логику, приказивао се као неконтролиран изљев барбаризма. Литература ратних репортажа замијенила је војне и политичке анализе, а морализирање – правни и историјски контекст.

Мржња? Па то постоји посвуда на Балкану, у средњој Еуроци и на цијелом континенту. Еуропа је фиксирана у својим национализмима, без обзира на стварање Уније, која није пуно више од трговачког картела.

Има ли данас довољно мржње на улицама Загреба и Београда да се инстантно покрену нови сукоб или рат ако то науме политичке елите? Је ли тешко изазвати сукоб Албанаца и Срба на Косову, или кризу у Македонији, гдје већински националисти сматрају да су Бугари?

Сукоб „a la carte“

Може ли се, дакле, у Босни, уприличити реприза рата, опћи интеркомунални сукоб свих против свију? Дало би се то скухати за пет минута. Само дај било којем зелоту новине попут чувене београдске *Дуге*, гдје су ширили теорије завјере и идолизирали професионалне комите. Опсрби те новине, као загребачки *Национал*, информацијама које прибављају обавјештајне службе, па можеш мирно наручити етнички сукоб „a la carte“...

Дакле, кад се анализира догађај у Широком Бријегу, не треба се концентrirати на

Нек буде трећи ентитет!

Пише: Денис Куљиш
уторак, 03 новембар 2009 00:32

оружје којим је злочин извршен, него на повод и мотиве починитеља. Тко су протагонисти?

На једној страни сарајевске Хорде зла, хулиганска скупина састављена од људи који су јучер тукли новинаре и педере на сарајевском "Придеу", Велеградски лумп једног рањеног и социјално уништеног балканског велеграда, гдје доминира губитничко расположење јер та метропола у забити не може, као ни Београд, вратити важност што ју је имала у бившој Југославији. Млади, незапослени, маргинализовани људи у таквој средини најгоре пролазе – растворио се јаз између аспирација бившег центра и реалности тотално осиромашене државе, у којој доминирају центрифугалне силе и регионализација, што ће довести до стварања праве федералне државе у Босни или до њене пропасти (то је незауостављив повијесни процес, попут распада Југославије).

Како дићи метрополу без државе – то је повијесни тест који је империјални Беч сјајно положио, главни град Србије тек почео рјешавати, а Сарајево још мисли да се ствари могу вратити унатраг и обновити у неким фантазмагориним оквирима, што ће се успоставити самим негирањем фактичког стања. У Босни тако још нема пописа становништва послје 1991. године, политичари муслиманске националистичке странке СДА, као и социјалдемократски, југоносталгичарски, босанскохерцеговачки СДП те већина градских интелигената, сматрају да би сама констатација чињеничног стања легитимирала геноцид извршен над бошњачком популацијом у претходном рату.

Дакле, болесник одбија измјерити температуру јер се не мири болешћу! То је опће стање духа међу Бошњацима различитих идејних провенијенција – нитко ту није за суочење са стварношћу, сви желе да се врати старо, односно настане нешто друго што би с тим било у складу.

Мит о доброј Босни

Како? Интервенцијом међународне заједнице. Укидањем Републике Српске, претварањем босанске државе у унитарни политички организам регионализиран "жупанијама" или "дистриктима" попут бановина у Краљевини Југославији: дакле није Хрватска, него "Савска бановина", која се не подудара с етничком матрицом. Тек тако, сматрају у Сарајеву, омогућит ће се повратак избјеглица, обновити ранија демографска равнотежа, што је отприлике као идеја да се Хрватској укине држава док се 300.000 изгнаних Срба не врати на своја огњишта или микровалне пећнице.

Нек буде трећи ентитет!

Пише: Денис Куљиш

уторак, 03 новембар 2009 00:32

Сарајево претендира на толерантни мултикултурализам, али то је још један мит балканске политике: у граду (ако се не рачунају приградска српска насеља Пала и Лукавице) остало је мање од један посто Срба, што значи да је главни град те идеалне "добре Босне" с минаретима и звонницама кршћанских конфесија темељито етнички очишћен, као и најзабитније провинцијско гнијездо РС-а. Други протагонист сукоба у Широком Бријегу јесу Хрвати несудојене Херцег-Босне: они у националној политици БиХ не играју никакву улогу, онемогућени својом уставном позицијом. Умјесто реалполитике, код њих стога доминира изолационизам, култур-сепаратизам, с крајњим резултатом исељавања у Загреб, као и из свих хрватских пасивних крајева.

У Федерацији која је устројена по моделу што би га Сарајево наметнуло цијелој Босни нема политичке дискусије – већина је наоружана ланцима, а мањина узвраћа из ватреног оружја. Бесмислено је расправљати "би ли било добро да се ствари врате на старо", него ваља установити је ли то уопће замисливо, односно каква би интервенција била потребна да се такво што постигне. Прво, била би потребна политичка интервенција, која би укључивала суспензију свих странака и представничких тијела, дакле структуре коју је међународна администрација уз знатан трошак успостављала готово 15 година! Затим војна интервенција, јер би настао потпун вакуум власти, што значи да би Босну требало реокупирати с пуно више војске него последице Дејтонског споразума, кад су зарађене стране биле деморализиране. И треће, била би потребна масивна економска интервенција јер би без политичког оквира престала господарска активност, па би требало од нуле успоставити нову окупацијску, колонијалну економију.

Примитивна рачуница

Постоји ли спремност великих сила које су инволвиране у пацификацију Босне да се изложе таквим напрезањима?

Ни говора, доминантна је замисао да се минимум мира и поредак осигурају уз најмањи могући ангажман ресурса – та води се велики рат у средњој Азији! Поред тога, скрб над државом Босном и Херцеговином има Вијеће за имплементацију мира, орган Вијећа сигурности, у којем су гаранти постојећег аранжмана оствареног Дејтонским споразумом – уз остале земље – Србија и Русија. Како је непосредни циљ дестабилизације постојећег правног поретка у БиХ укидање Републике Српске као "геноцидне творевине", и ове би државе морале, дакле, пристати на те мјере, што је немогуће, или би се морале наметнути унилатерално. Мали су изгледи да се то зблиља догоди, ако Република Српска не отвори подземну творницу за обогаћивање урана! Изазивање изгреда чини се, дакле, као невјеројатно примитивна рачуница који су направили политички неписмени људи. Мобилизација сарајевске руље за поход на Широки Бријег криви је аргумент за претварање цијеле државе у подједнако неуспјешну, корумпирану и

Нек буде трећи ентитет!

Пише: Денис Куљиш

уторак, 03 новембар 2009 00:32

злоћудну, фикционално демократску и на папиру централизовану државу, као што је полумртва Федерација БиХ.

Напротив, бошњачку федералну јединицу требало би преуредити по узору на Републику Српску, па би ствари одмах неуспоредиво боље функционирале. Република Српска није бегова чорба попут Федерације БиХ, којом су кажњени Хрвати, који нису добили свој парадржавни ентитет и пропорционално заступство у државним тијелима, него постали дио непроничне творевине, која је и сама заступљена на вишој федералној разини асиметричне БиХ. Било би пуно боље да се сваком Херцеговцу одрапило по тридесет батина – не би пострадао пуно недужних – па онда направила јасна и логична федерација од три ентитета, будући да су баш Хрвати, примјерице, готово потпуно територијализирани, и то од давнине. Ти ентитети не морају имати географски континуитет – ни Република Српска га нема. То је опћи политички оквир, али како је дошло до изгледа и убојства у Широком Бријегу?

СДА и Хорде зла

Навијачка скупина из Сарајева оружана је претходница, улична формација попут београдских "Делија" које су уочи рата изазвале масовну тучњаву у Загребу. Обиљежавали су териториј, маркирали политички пројект, а њихов вођа Жељко Ражнатовић Аркан радио је за Милошевићеву политичку полицију. Сарајевске Хорде зла инструмент су СДА и поход на Широки Бријег планиран је као врхунац кампање опструкције државних институција БиХ.

На политичком плану то је почело повлачењем Сулејмана Тихића, предсједника СДА из тзв. прудског процеса, који је био срамежљив покушај да се уговори неко ново, постдејтонско устројство БиХ, које ће задовољити све стране. Значи, умјесто једностраног укидања Републике Српске, што Сарајево захтијева као да ће се тиме отклонити сви проблеми и Босна постати "нормална", дакле унитарна, анационална демократска држава, лидери странака које заправо представљају народе покушали су у мјестанцу Пруду, потакнути од високог представника, гувернера Босне којега поставља међународна заједница, започети разговор о рапрошману, о неком аранжману који би сачувао федерализам, а повећао ефикасност савезне администрације. Чим је Тихић започео преговоре, проглашен је националним издајником. У Сарајеву га је дохватио и СДП, који контролира добар дио тиска. Руше га пошто је отворио бок – а социјалдемократи су, уосталом, још већи непријатељи Републике Српске од националиста, они су још жешћи одборници унитарне, "нормалне" бошњачке државе, у којој би већинском народу припао већински удио у власти. Идејна је ситуација као у

Нек буде трећи ентитет!

Пише: Денис Куљиш
уторак, 03 новембар 2009 00:32

Београду 1991. И ондје су агресивни унитаристи, националисти које је водио Вук Драшковић били мањина, а већина Слобини посткомунистички централисти.

У Сарајеву доминира босански унитаризам који се темељи на сличним политичким флоскулама. Ви Хрвати, говорили су онда у Београду, стјечете државност кроз федералну републику, но та је ваша држава заправо настала на основи геноцидне НДХ, па ако смо вам у својој великодушности признали равноправност, не мислите ваљда да је то заиста посве тако и да вриједи према деноминацији истакнутој на уставној папируштини? Зна се тко је целат, а тко жртва, па из тога проистјече онај стварни аранжман, који, додуше, допушта вашу самобитност, али апстрактну, и нашу доминацију, која се конкретно остварује у животу и у политичким односима.

Но, то је цијена злочина...

Рјешење: три цјелине

Дејтонско федерално устројство БиХ требало је осигурати демократска права народа кроз уставне "заштитне механизме", паритет, "кључ", који се примјењује на овим разинама, што је у Босни и иначе увијек гарантирао вањски фактор – турска или аустријска окупациона власт, односно југословенска краљевска или Титова комунистичка диктатура. Ако нема присиле аутоританог режима, или трајне окупације, него влада демократија, основа аранжмана мора бити оно што већ дјеломице постоји, а једино је могуће трајније рјешење - уставна равнотежа трију територијализираних цјелина, дефинираних у рату. Страшно је што се то догодило, али с обзиром на то да сам се пет година по новинама жестоко борио против ратне политике подјеле, могу сад рећи: треба признати реалност, предувјет за обнову демографске равнотеже јест уредна држава која мирно функционира.

И чему, уосталом, опсесија територијем, босанским голетима, кад је бит у расподјели политичке моћи и новца, што мора бити транспарентно и заиста пропорционално броју ентитетских грађана, умјесто комбинаторике и муљажа, мајоризације и компликације какве се сад производе у Федерацији БиХ? Како би изазвао кризу, СДА је блокирао институције бошњачко-хрватске "мале федерације" те наметао своје кадрове за предсједнике свих заједничких тијела и опструирао избор градоначелника Мостара. Након изгреда и убојства у Широком Бријегу, на предсједника босанскохерцеговачке Владе, српског представника Николу Шпирића, бацили су у Истанбулу пламену бомбу,

Нек буде трећи ентитет!

Пише: Денис Куљиш

уторак, 03 новембар 2009 00:32

али тај "сарајевски атентат" на Боспору није успио – ваљда и није било праве намене да се оствари – а починиоца је било немогуће пронаћи међу просвједница који су дочекали овог српског функционера босанске државе приликом посјета Турској.

У Цариграду, иначе, живи с дјецом жена Хариса Силајџића, члана Предсједништва БиХ, али се није нашла у кругу сумњивих. Та мостарска Хрватица, бивша жена Харисова пајдаша градоначелника Оручевића, једног сликовитог лика предратног босанског подземља, и сама привођена због мањих деликата (цепарење), држи се подаље од медија. Он се чешће слика са Селмом Бајрами, феноменално грађеном муслиманском пјевачицом с Косова. То је прави балкански мултикултурализам! Блокада институције те широкобријешки сукоб као кулминација напетог стања инсценирани су уочи састанка високих представника међународне заједнице у војној бази Бутмир код Сарајева.

Они су ту исказали намјеру да наметну административну интеграцију босанскохерцеговачке државе. Присуствовали су Рен и Билт, "васцела Јевропа", а од Американаца замјеник Хилари Клинтон. Дијапазон тих иновација заправо је ограничен, отприлике оно што је било понуђено тзв. априлским пакетом мјера – поједностављење невјероватно сложеног уставног аранжмана који регулира законодавни процес и ингеренције савезне владе.

Фиктивна држава

Идеја организатора широкобријешког изгреда навијачке скупине била је, дакле, да се блокадом и нередима изнуди максимум, иако то не може промијенити темељне односе у Босни, али може однос снага у водећој бошњачкој странци СДА. Суљо Тихић, наиме, он је у кризи, а не дејтонска Босна. Послије колапса у Пруду напустио га је ефендија Мустафа Церић, муслимански "top of the pops", који, заправо, има највећу моћ међу Бошњацима, па само мијења "фронтмене". Практички је ликвидирао Силајџића, који је потпуно пукао, јер му није успио "сребренички маневар" изазивања унутарње кризе у Босни (он је покренуо цијелу кампању око укидања РС-а).

Надомјестио га је Тихићем, којег сад миче па гура Фахру Радончића (издавача дневног листа *Аваз*) и Бакира Изетбеговића, сина Алијина. Бакир би био предсједник да није незгодно због ћаће. Био би и сам Церић да није незгодно због цубе. Партијски маневар против Тихића подржава СДП, којему је најгора мора – реализација бошњачке државе у федералној Босни и Херцеговини, јер би ту били безнадна мањина у односу на

Нек буде трећи ентитет!

Пише: Денис Куљиш

уторак, 03 новембар 2009 00:32

клерикалну већину. Како нису спремни на то горко отрежњење – суочење с чињеницом да живе у друштву којим доминира муслимански "ХДЗ на квадрат", они радије обитавају у фиктивном, мултикултуралном, толерантном и доминантно либералном Сарајеву, које сачињавају људи из двије-три уличице око Башчаршије, што оживе са Сарајевским филмским фестивалом па се попуне странцима, који су најбројније пучанство те илузорне оазе, фиктивне државе Схангри-Ла-ба.

Енклава за Лагумцију

За Златка Лагумцију, либералног предсједника југоносталгичарског СДП-а, који америчку дипломатију придобива за преуређење Босне у "грађанску" државу, у којој ће се народи преталити у анационалне поданике једног комичног етатистичког пројекта, требало би креирати једну засебну, просвијећену босанску енклаву. Ту би он своје идеје могао примјењивати у пракси, без комплота и пропаганде која се шири потицањем мржње против Срба (то је барем најлакше изазвати), интелектуалним специјалним ратом против њихове геноцидне државе те оцрњивањем Милорада Додика, предсједника српске ентитетске владе, као опасног диктатора и Милошевићева сљедбеника. Додик није ратни лидер. Додик, за разлику од већине бошњачких политичких лидера који сад оперирају на сарајевској сцени, није био међу националистима који су изазвали и водили прошли рат. Он је припадао реформистима југославенске централе Анте Марковића, па је увијек био у опозицији Караџићу и Милошевићу, чак и у тренуцима кад се због тога лако могла изгубити глава. Можда он није југоносталгичар, али његов отац, којег сам упознао, засигурно јест, као и већина поштених људи у Босни.